

Magiškas kvėpalų pasaulis arba ką gėrė Napoleonas

Tarptautinę kvėpalų dieną, kuri minima kovo 21-ąją, ko gero, nedaug kas žino. Ištraukti šį faktą iš užmaršties, padaryti žinomesnį ryšį Minijus Pučėta, Kupiškio viešosios bibliotekos bibliotekininkas, sukaupęs nemažą kvėpalų rinkinį. Jis pasikvietęs į pagalbą savo bendramintį Tomą Siniakovą iš Panevėžio tą dieną sukūrė nuostabų kvėpalų džiazą.

Degustuojamų kvėpalų šleifas iš trečio aukšto nusileido net į pirmą. Akimirksniu prabėgo dvi valandos, klausantis kvėpalų kūrimo istorijų, pasakojimo apie kvėpalų buteliukų dizainą, kitus gyvenimiškus nutikimus.

Gaila, kad buvo mažai susidomėjusių šiuo renginiu žmonių.

**Banguolė
ALEKSIENĖ-ANDRIJAUSKĖ**

POMĖGIS IR ŠIMTAI KLAUSIMŲ

Akys raibo nuo išdėliotų ant stalo kvėpalų buteliukų. Minijus ir Tomas kuklinosi ir sakė, kad nėra rimti kolekcininkai. Kvėpalais domisi priešokais.

„Anksčiau daugiau domėjaisi kvėpalais, bet ilgainiui supratau, kad kvapų begalė, kad reikia daug pinigų norint viską turėti“, – prisipažino Tomas, turintis 54 kvėpalų kolekciją.

„Cikliškas dalykas šis pomėgis. Kartais jis pribėsta. Vėliau kažkas jį vėl pakursto. Aš kvėpalų specialiai nerenku. Jie tarsi patys mane susiranda. Antai vaikštinėjau po devėtų drabužių parduotuves ar mašinų turgų, ieškau vintažo ir akis patraukia įdomus kvėpalų buteliukas. Kartais naršydamas internete nevalingai, susigundęs gera kaina, paspaudžiu klaviatūros mygtuką ant ženkliuko „Pirkiti“, – apie kvėpalų kolekcionavimą kalbėjo Minijus.

Jis šiandien turi 30 kvėpalų rinkinį.

Su kvėpalų kolekcionieriais kalbėta, kodėl žmonės neabejingi kvėpalams, kas verčia juos pirkti. Juk tai ne pirmo būtinumo dalykas. Matyt, teisingiausias atsakymas būtų toks, kad kvėpindamiesi žmonės patiria trumpalaikės laimės iliuziją, džiazą, gal įgyja pasitikėjimo savimi. Kvėpalai gali dvelkti močiutės spinta, sužadinti

Minijus Pučėta (kairėje) ir Tomas Siniakovas papasakoja įvairių istorijų apie kvėpalus, jų naudojimą.

ti gerus vaikystės prisiminimus, o kartais būna ir atvirkščiai. Gali sietis su nemalonių dalykų.

Minijus kvietė į parfumeriją pažvelgti kaip į unikalią meno formą. Pasak jo, kvėpalai įvairiai gali kvėpėti ir sukelti skirtingas emocijas. Tai lemia ne tik molekulių žaismas, bet ir žmogaus žinios apie kvapus.

Kvėpalai atgaivina prisiminimus, įkvėpia ir padeda atsiskleisti kiekvieno žmogaus asmenybei. Ne visada žmonėms patinka kvėpalai, kuriuos įprasta vadinti maloniais. Antai Frydrichą Šilerį darbams įkvėpdavo supuvusių obuolių kvapas jo privačioje aplinkoje.

KVAPO ANATOMIJA

Kaip nepaskeisti kvapų vandeninė? Pasak Minijaus, parfumerijos ekspertas Michael Edwards 1984 metais pasiūlė greitai pasaulyje išpopuliarėjusią kvėpalų klasifikaciją. Jis išskyrė keturias jų kategorijas: gaivų, gėlišką, rytietišką ir medienos kvapą, o visa kita, anot jo, patenka į subkategorijas. Žinant šią klasifikaciją, lengviau išsirinkti kvėpalus.

Žmonės kvėpalus perka ir pagal metų laikus, ir dažniausiai progai. Vasarą mėgstami gaivūs, gėliški kvapai, o žiemą ar vakarui – rytietiški. Jie tarsi šildo ir ilgai neišsisklaido.

Parfumerijoje naudojama daug meno, ypač muzikos terminų. Kvapo piramidė susideda iš viršutinės kvapo natos, kuri pirmiausia patraukia, pradžiugina. Kvapo širdis

atsiskleidžia tada, kai išsisklaido viršutinė nata. Tai sunkesnis kvapas. Apatinės kvapo natos palieka aromato pėdsaką, sukuria ilgalaikį įspūdį, ilgai išlieka.

„Kai paustai kvėpalų tiesiai iš pulverizatoriaus, tai dar netikras kvapas. Jauti lengvesnes, viršutines jo natas, o gilesnis kvapas vėliau atsiskleidžia. Kvapai gali sukelti ir galvos skausmą. Tik sakyti, kad žmogus alergiškas kvėpalams, būtų neteisinga. Alergija gali būti tik kažkuriam jų komponentui, cheminei medžiagai. Jei jaučiamas diskomfortas būnant tarp kvėpalų, tiksliau būtų įvardyti, kad žmogus jautrus kvapams“, – pasakojo Minijus.

Visgi Tomas akcentavo, kad kvėpalus reikia naudoti atsakingai. Jis stengiasi jų nenaudoti ant odos, o purškia ant drabužių. Kvėpalai netinka vaikams. Jie gali ne tik sudirginti odą, bet ir paveikti hormoninę vaikų sistemą. Kvėpalai, anot jo, suaugusių žmonių reikalas.

Ar kvėpalai gali sugesti, ar jų kokybė išlieka ilgą laiką? Minijaus nuomone, chemikai į šį klausimą atsakytų vienaip, o pardavėjai kitaip. Gal tai lemia pastaryjų noras kuo daugiau parduoti naujų kvėpalų.

Tomas pridūrė, kad yra tekę susidurti su nebetinkamais naudoti kvėpalais. Jie turi aštrą rūgšties kvapą. Jam pagausai eina kūnas matant turguje saulėkaitoje išdėliotus kvėpalų buteliukus. Laikomi tokiais sąlygomis kvėpalai kaista, verda, keičiasi jų cheminė sudėtis. Tokie kvėpalai gali būti lyg nuodus. Jų nereikėtų laikyti ir vonioje, kur drėgna.

„Tiesa slypi per vidurį. Žinoma, laikui bėgant kvėpalai praranda savo technines savybes, bet kiekvienas atvejis unikalus. Antai Žano Gerleno moteriški kvėpalai „Mitsouko“ pradėti gaminti 1919 metais, o aš turiu 1967 metais pagamintų šių kvėpalų. Atrodo, kad jų sudėtis ir nepakito. Pasikeitė tik pakuotė. Ji atspindi to meto optinio meno mados tendenciją. Šie kvėpalai buvo skirti apsišlakstyti. Buteliukas nenaudotas, bet kvėpalų likę tik pusė. Jie garuoja per foliją. Kaip viskis statinėse. Nugaravusį jo kiekį imta vaizdžiai vadinti – duoklė angelams.

To buteliuko aš nebuvau atidavęs. Apie kvapą sprendžiu tiek, kiek jaučiasi per foliją. Atrodo, kad jie išlaikė kvapo taurumą ir gylį. Gal kur pasaulyje klajoja nė kiek nuo 1967 metų nenugaravęs „Mitsouko“ kvėpalų buteliukas? Tai priklauso nuo jų laikymo sąlygų. Kvėpalus geriausia laikyti tamsioje, tokioje vietoje, kur nėra didelio temperatūros svyravimo“, – patarė Minijus.

AZARTAS IEŠKANT PRAEITIES IR MITAI

Ar egzistuoja vintažinių kvėpalų medžiotojai? Tomas ir Minijus patvirtino, kad jų yra, ypač užsienyje. Keičiasi kartos. Žmonės vėl nori įbristi į tą pačią upę, praskleisti praeities šydą.

Paklausiausi tie kvėpalai, kurių nebegamina, ar gaminamas ribotas kiekis. Šiandien pakitusi senųjų kvėpalų struktūra. Taigi senieji kvėpalai tarp kolekcionierių dar paklausūs ir turi didelę kainą.

Pasak Minijaus, yra ir ekspertų, kurie gali įvertinti, nustatyti, ar kvapas vintažinis. Bet, jo nuomone, yra toks subjektyvus dalykas kaip žmogaus patirtis. Pvz., visi puikiai atskirsime, ar gelė tikra, ar pagaminta iš plastmasės.

Seną kvėpalų buteliuką išduoda ir natūrali patina, susidariusi ant jo sienelių.

Tomas ir Minijus sakė, kad nepatartu pirkti kvėpalų internetu žiemą, kai nemažai šalčio. Transportavimas, jei greitai nepasiamami kvėpalai iš pastomatų, šios laikymo sąlygos gali pakeisti molekulinę kvėpalų struktūrą ir bus nusivilta pirkinys.

Nukelta į 8 p.

Renginyje buvo galima susipažinti su daugiau nei šimtu įvairių kvėpalų, kuriuos atsiėmė ir kai kurie renginio dalyviai, ne tik jo organizatoriai.

Minijaus vintažinių kvėpalų rinkinys. Autorės nuotrauka

Magiškas kvepalų pasaulis arba ką gėrė Napoleonas

Atkelta iš 7 p.

Minijus aptarė ir mitus apie kvepalus. Pasak jo, žmonės dažnai sako, kad neranda savo kvapo. Gal nieškojo, o gal visai nebūtina jį turėti. Vieno kvapo mitas išlikęs iš senų laikų, kai kvepalų gamintojų buvo nedaug, ir kiekvienas stengėsi prisirūsti savo klientus. Kaip reklama išlikęs toks pasakymas, kad aktorė Merlin Monro naudojo tik „Chanel N° 5“ kvepalus.

Šiandien keičiasi laikai. Kvepalų gamintojų galybė, gyvename masinio vartojimo eroje. Šis masinis vartojimas atgavus nepriklausomybę pasiekė ir Lietuvą. Taigi nebūtina prisirūsti prie vieno kvapo. Kai jį gausybė, norisi vis kažką naujo atrasti, plėsti kvapų horizontus.

Antras mitas, anot Minijaus, kad pigūs kvepalai yra blogi. Kiek ilgai jie išliks pasipurškus, priklauso nuo kvapiosios medžiagos koncentracijos. Jei koncentracija mažesnė, tai ir kvepalai atitinkamai mažiau kainuoja.

„Niekio blogo kvėpintis įperkama kvepalais. Jie greičiau išgaruoja, bet jei žmogui patinka, jei kvepalai turi realią istoriją, tai geresnis pasirinkimas nei pirkti gatvėje rytiškos neaiškų marmalę“, – buvo įsitikinęs jis.

Tomas pridūrė, kad rankinėje visuomet galima nešiotis nedidelį mėgstamų kvepalų buteliuką ir kas kart atgaivinti kvapą pasipurškiant. Taip visą dieną išlaikysite ir neilgai išliekančių kvepalų aromatą.

Taip pat nebereikėtų šiais laikais kvepalų kokybės sieti su konkrečia šalimi. Seniau prancūziški kvepalai buvo visų kvepalų etalonas.

Minijaus nuomone, žmonės kartais atkakliai ieško garsių kvepalų gamintojų analogų ir neatkreipia

dėmesio į tai, kad dažnai tai padirbiniai. Iškraipomi jų pavadinimai, pvz., vietoje „Armani“ ant buteliuko užrašyta „Armanico“ ir pan.

Pancigtas ir dar vienas mitas, kad kvepalų negalima maišyti. Galima, bet geriau, kai išmanai, kaip tai daryti.

Tomas buvo linkęs šias žmonių paieškas pateisinti, jei tikrieji kvepalai per brangūs žmogui, jeigu jie nebegaminami, o padirbinio kvapas maždaug atitinka tikrąjį.

BEGALĖ ISTORIJŲ

Pradėjus domėtis kvepalais galima sužinoti ne tik jų sudėtį, gamybos būdus, bet ir daug kitokių istorijų, susijusių su žmogaus gyvenimu, jo asmeniniu santykiu su kvapais.

Tomas sakė, kad visam gyvenimui išliko pirmi kvepalai, kuriuos įsigijo už pirmą atlyginimą. Tai Antonio Banderas kvepalų linijos kvepalai su kuriu atidėžutės.

„Aš buvau jaunesnis, uoslė stipri. Šie kvepalai buvo fantastiško kvapo. Apie 2018 metus vėl jų nusipirkau ir nusivyliau. Tas kvapas – kaip aidas tolimo griauštinio, jau kitoks“, – konstatavo Tomas.

Minijus paantrino, kad pirmi irgi buvo Antonio Banderas kvepalai ir turėjo pretenzingą pavadinimą „Diavolo“ (šėtonas). Nauja šių kvepalų versija jis taip pat nusivylė. Kvapas nebe toks gilus, tarsi atskiestas.

Tai susiję su naujomis kvepalų gamybos technologijomis. 2012–2013 metais uždraustos naudoti gyvūninės kilmės esencijos. Taigi visi kvepalų gamintojai turėjo pakeisti jų gamybos receptūras.

„Jaunimas to nežino. Kai esi vyresnis, turi ankstesnės patirties kvapų srityje, jauti skirtumą“, –

Minija Pučeta, Kupiškio viešosios bibliotekos bibliotekininkas, pokvietė paminėti Tarptautinę kvepalų dieną ir dougiu sužinoti apie kvepalus. Banguolės Alekniešės-Andrijauskės nuotrauka

tvirtino Minijus.

Jis pateikė vieną kvepalų formulės keitimo istoriją. Parfumerijos firma „Coty“ XX a. pradžioje buvo naujas rinkos žaidėjas. Naujam gamintojui sunku įsiliesti į rinką. Firmos savininkas prabangioje Prancūzijos universalinėje parduotuvėje, kur lankosi aukštuomenė, piko valandą sąmoningai sudaužė savo gamintų kvepalų buteliuką. Kvapas pasklido. Žmonės juo susidomėjo. Per dvejus metus „Coty“ pardavimai išaugo ir žmogus tapo milijonieriumi.

Panaši scena yra Patriko Ziuskindo (Patrick Suskind) romano „Kvepalai“ pabaigoje, kai pasklidę kvepalai sukelia žmonėms ekstazę. Gal rašytojas žinojo „Coty“ firmos istoriją?

Minijus papasakojo ir apie tai, kad moteriškų kvepalų klasika tapusius kvepalus „Chanel N° 5“ dizainerei Koko Šanel (Coco Chanel) pasiūlė Ernestas Bo, iš Rusijos pabėgęs parfumeris. Ponioms pirma partija

1921 metais išdalyta ir labai patiko.

Madingus kvepalus ir kitus dalykus stengiamasi kopijuoti. Taip nutiko ir „Chanel N° 5“. Po šešerių metų, 1927-aisiais, firma „Coty“ juos šiek tiek pakeitė ir sukūrė kvepalus „L'Aimant“ (gėlių, švaresnio muilo skonio).

Pasak jo, Žanas Gerlenas kvepalus „Mitsouko“ sukūrė 1919 metais. Jį įkvėpė vieno romano istorija apie neįmanomą meilę tarp japonų admiralo žmonos Mitsouko ir britų karininko. Moteris laukė mūšio pabaigos slėpdama savo jausmus, kad sužinotų, kuris iš dviejų vyrų sugrįš pas ją ir taps jos palydovu.

Šių kvepalų aromatas paslaptingas. Jie skirti nekasdieniam naudojimui.

Dizainerio Ivo Sen Lorano (Yves Saint Laurent) kvepalai vyrams „Kouros“ taip pat turi savo istoriją. Juos sukūrė parfumeris, vadinamoji Nosis, Pierre Bourdon vieno prancūzo, kuris įsimylėjo Maskvos baleto primarijų, prašymu. Tai kontroversiško kvapo kvepalai, sukurti homoseksualių žmonių meilės garbei.

Idomu, kad garsaus odekolo „Kelno vanduo“ Napoleonas į žygius imdavo po kelis šimtus buteliukų, juo ne tik kvėpindavosi, bet ir išgirdavo.

„Taigi kvėpintis pigesniais, bet turinčiais savo gilią istoriją kvepalais nėra blogai“, – dar kartą pabrėžė kvepalų kolekcionieriai.

LIETUVIŠKI ATGARSIAI

Trumpai prisiminta ir Lietuvos parfumerijos istorija. Senieji muilo ir parfumerijos fabrikai prieškario metais buvo verslininkų žydų nuosavybė. Gaminti kvepalai „Florence“, „Kosmosas“, „Mėlynoji

tulpė“, „Salomėja“, odekolo „Petras“ ir kiti. Dėl holokausto po karo nebeliko nė vieno Lietuvos parfumerijos fabrikos.

Minijus papasakojo, kad kraustant vienos mirusios ponios butą Kaune, prieš trejus metus jo palėpėje rastas „Florence“ buteliukas su labai mažu kiekiu alyvų kvapo kvepalų. Tai buvo mažytis lietuviškos parfumerijos atgarsis iš prieškario laikų.

Lietuviška parfumerija kuriamą ir šiais laikais. Tai drabužių dizainerio Juozo Statkevičiaus, Ramunės Piekautaitės, burleskos šokėjos Eglės Vaitkevičės, Aistės Mickevičienės ir dar kelių kūrėjų kvepalai.

Pasak Minijaus, lietuviškus kvepalus reikėtų vertinti per sentimentalumo prizmę. „Galimard“ ir kiti parfumerijos fabrikai gamina cheminius kvepalų paruoštukus ir tiekia įvairioms firmoms. Maišant tuos paruoštukus kuriami nauji kvepalai. Šiais laikais nėra daug parfumerijos gamintojų, kurie patys kvepalų gamybos procesą atliktų nuo pradžios iki galo manufaktūrinio lygiu.

Tomas ir Minijus kalbėjo, kad šiaandien dominuoja lengvi citruso kvapo kvepalai ar saldūs, medienos atspalvio. Jie skirti tiek vyrams, tiek moterims, yra tokie, kad neerzintų nė vieno darbuotojo įstaigoje. Kvepalai neburti giles savo istorijos. Supaprastėjo ir jų buteliukai bei pakuotės.

Deja, šios tendencijos yra visur, ypač tuo pasižymi masiniam vartojimui skirti daiktai.

Minijus sakė, kad kiekvienam žmogui reikėtų nors šiek tiek išmąnyti kvepalų istoriją, plėsti savo akiratį. Jis apgailestavo, kad bibliotekoje iš dviejų esančių A. Mickevičiaus knygos apie parfumeriją egzempliorių dar nė vienas nesužinojo skaitytojų.